

Puig de la Balma

Mura

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Al vessant de llevant del turó de Roca Picarda.
Emplaçament Camí del pont de Mura cap al Farell a 2,5 km seguint la pista.

Coordenades:

Latitud: 41.69377
Longitud: 1.96241
UTM Est (X): 413658
UTM Nord (Y): 4616297

Classificació

Número de fitxa 08139-35
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Romànic Modern Contemporani
Segle XIII- XIX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: NNSS, 1990. Pla especial Parc, 1997.
Número inventari IPAC nº 16830.
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 000900DG11E001

Fitxes associades:

[Capella de Santa Margarida del Puig de la Bauma](#)

Autoria de la fitxa Cortés Elía, M^a del Agua
Data de registre de la fitxa: dt., 14/11/2006 - 01:00

Descripció

La casa de la balma, anomenada familiarment cal Masover, és un edifici que aprofita una gran cavitat a la roca que s'obre a sol ixent, amb clars avantatges defensius, d'estabilitat tèrmica i d'estalvi de materials constructius. S'aprecien al conjunt elements de diferents èpoques, com els finestrals geminats gòtics i les dependències de l'extrem sud fetes als segles XVIII; per tant ha sigut un habitatge que s'ha anat ampliant a mida de les necessitats dels seus ocupants. El conjunt mostra quatre fases de creixement principals. La primera és un edifici construït al lloc més inaccessible de la balma, a l'extrem de tramuntana, del que resten uns vestigis mínims anomenats la presó, fet amb carreus ben escairats, recolzat sobre un sortint de roca de la balma i que tingué funció de columbari. A continuació, hi ha un cos de tres nivells comunicats amb una escala interior i en el que hi ha diverses dependències, conservant un finestral gòtic geminat al segon pis, amb columna central i capitell. El tercer cos és un edifici de quatre nivells, amb el portal d'entrada d'arc de mig punt adovellat i el barri, aguantat per unes voltes que s'aprofitaven com a quadres. Aquesta part és una ampliació corresponent al segle XVI, tal i com queda marcat a la inscripció del portal amb la data 1600 i un escut. En aquest cos, sobre la porta, hi ha una altra finestra geminada gòtica que probablement fou traslladada aquí des del seu emplaçament original al cos del costat. En el segon nivell d'aquest edifici central hi ha un gran rebost al que s'accedeix baixant per una escala darrera de la porta d'entrada, ja que queda sota el nivell de la porta principal; hi arriben les voltes que suporten el barri, ja que hi ha un arc diafragma que suporta la casa. El tercer nivell està a nivell del barri, en el que hi ha una porta d'arc molt rústega que dona accés a la casa de la balma, i en el que hi ha l'antiga cuina amb foc a terra, pica, aigüera i armaris empotrats, situats en dues dependències separades. Al quart nivell s'hi puja per una escala independent des de la cuina. En aquest nivell hi ha una habitació amb un llit, que correspon a la finestra gòtica, una altra amb una banyera i la central amb estris diversos, i l'escala de fusta que accedeix al cinquè nivell on hi ha una terrassa sota la balma. El sector sud del conjunt conserva els edificis més moderns, que daten dels segles XVII i XVIII. Aquest cos té dos nivells, el primer a nivell del barri amb dues dependències; una era una cort coberta amb volta de maons i dos arcs de mig punt, un de maó i l'altre de pedra, que actualment s'utilitza com a bar i que antigament tenia el forn de pa de la casa; i l'altre que ocupava el celler sota un sostre de roca de la balma i que encara conserva les bótes. En el segon nivell hi ha la França, dormitoris que ocupaven els mossos francesos, així com altres espais que actualment s'han convertit en dormitoris de la residència casa de pagès. El nivell superior s'ha habilitat com a sala de jocs i en ell es pot observar mitja teulada que és la roca natural i l'altra mitja feta de teula àrab. A continuació hi ha unes dependències que queden sota la balma on hi ha les tines i la fogaina, lloc on es xafava el raïm i es bullia el most destinat a fer vi blanc. En total hi ha tres tines quadrades i dues circulars, i també es conserva la premsa. Destaquen a l'interior de la casa de la balma les teieres i les olles encastades a la paret que es conserven en molts llocs.

Observacions:

El conjunt del Puig de la Balma està format per diferents elements: la casa de la Balma, actualment dedicada una part a museu i altre a residència de turisme rural; la casa moderna, on viuen els propietaris i on hi ha el restaurant a l'antic celler, edificada al segle XIX seguint una tipologia urbana entre mitgeres, amb balcons correguts a la part posterior; la zona de les tines; la capella de Santa Margarida.

Història

Tot i que molt probablement aquesta balma fou ocupada anteriorment, la notícia més antiga la tenim de l'any 1278, quan Ermegol de Banyeres, militar i senyor feudal del terme i del castell de Mura, comprà a

Guillem Barba, de Terrassa, un establiment pagès que es coneixia per l'Espluga de la Vila Mancada (APB). Probablement seria una dependència del mas de la Vila ubicada en una espluga, d'aquí el nom. Els finestrals més antics de la construcció que es conserven són d'aquesta època. Probablement els habitants dels primers segles medievals de la balma haurien sigut enterrats en les tombes d'un fossar alt-medieval, actualment desaparegut, que es trobava a la carena de la Quebeca, una mica més amunt de la casa. L'època de més creixement del mas fou entre els segles XIV i XV, quan es van afegir elements gòtics com els finestrals. A inicis del segle XV s'incorpora a la casa la branca dels Puig, provinents del mas Puig, actualment conegut com Puget, de la parròquia de Santa Creu de Palou, molt probablement amb motiu del casament d'una pubilla. En aquesta època incorporen a la propietat altres masos veïns: Mascort, Condamnia, Coromina, Livario. A finals del segle XVI i principis del XVII, els propietaris van patir la crisi econòmica que afectà tot el país: hagueren de signar un acte de possessió del mas a favor de l'hereu de mas Vila. A la consuetud de Mura de 1592 (APM) consta que al mas habitaven 12 persones, un nombre petit si es compara amb l'important número de fills que generalment van tenir els hereus del mas al segle XVII i XVIII. A finals de XVII hi hagué un nou període d'expansió i recuperació degut a la proliferació del cultiu de vinyes. D'aquesta època daten les ampliacions més importants de la casa de la balma, així com la construcció de la capella de Santa Margarida. A mitjans del segle XIX, degut als conflictes militars a la zona (guerra del Francès, carlinades), Anton Puig i el seu fill Valentí van traslladar la seva residència familiar a Terrassa, el 1849. Mort Anton el 1856, el seu hereu tornà al mas convertint-se en un dirigent carlista de la zona. Aquest es va carregar de deutes i va haver d'empenyorar el mas, tot i que va construir la nova casa al costat de la casa de la balma, actual residència dels Puig. A inicis del segle XX, l'hereu del mas va aconseguir eixugar els deutes amb el negoci del carbó d'alzina. Actualment l'antic mas de la balma s'ha convertit en una residència casa de pagès i en un museu en el que s'exposen objectes utilitzats al llarg de la vida del mas. La documentació conservada a l'arxiu familiar mostra el constant esforç econòmic dels propietaris generació rera generació per mantenir el patrimoni i ampliar-ho amb compres i endeutaments.

Bibliografia

AADD.: Gran Geografia Comarcal de Catalunya.1991. BALLBÈ, M.: Aportació històrica de Mura. Les cases de pagès. Mura. 1997. FERRANDO I ROIG, A. (1993). El mas Puig de la Balma. Mura. Col·lecció Cavall Bernat, 23. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Inventari del Patrimoni Cultural Immobile. Generalitat de Catalunya.

